

# Õiguse instituut

## Instituudi 2024. aasta teadus- ja arendustegevuse ülevaade

### Instituudi 2024. aasta kuni 3 kõige olulisemat edulugu

VEU24054 - IT-vahendid õigusemõistmise kavandamiseks ja tõhustamiseks - Thomas

Hoffmann, Tanel Kerikmäe - Õiguse instituut

[/sites/TA\_uurimisryhmad/\_layouts/15/listform.aspx?PageType=4&ListId=8e908b60-9c44-45a6-b24f-170ea3b92c27&ID=1171&RootFolder=%2a&env=WebViewList&loadFormWithNucleus=1]

VHE24001 - EquiTech – Diskrimineerimise, eelarvamuste ja sallimatuse riskide

ärastamine automatiseeritud otsustel põhinevates süsteemides võrdõiguslikkuse

edendamiseks - Kristi Joamets -

[/sites/TA\_uurimisryhmad/\_layouts/15/listform.aspx?PageType=4&ListId=8e908b60-9c44-45a6-b24f-170ea3b92c27&ID=1045&RootFolder=%2a&env=WebViewList&loadFormWithNucleus=1]

VHE22069 - Kaukaasia ja Kesk-Aasia sotsiaalse innovatsiooni teadusuuringud:

arenguabi, innovatsioon ja ühiskondlik ümberkujundamine - Archil Chochia, Abel

Polese, Tanel Kerikmäe - Õiguse instituut

[/sites/TA\_uurimisryhmad/\_layouts/15/listform.aspx?PageType=4&ListId=8e908b60-9c44-45a6-b24f-170ea3b92c27&ID=129&RootFolder=%2a&env=WebViewList&loadFormWithNucleus=1]

### TA valdkonna väljakutsed 2025. aastaks

Uute doktorantide konkursi edukas läbiviimine, uue tennuriprofessori konkursi

läbi viimine

### TA valdkonna 2024. aasta väljakutsed ja nende tulemused

#### *Väljakutse*

Teadusprojektide kirjutamise võimekuse tagamine

#### *Täitmine/tulemused*

Tehnoloogiaõigus tervikuna on saanud enam tähelepanu korraldatud konverentside

tõttu ja instituudile on tehtud olulisi koostööpakkumisi Lääne-Euroopa

teaduskeskuste poolt

### Olulisemad soetatud seadmed

massaazhitool

### Koondhinnang instituudis kasutusel oleva taristu seisundi kohta

piisav

**Selgitus instituudis kasutusel oleva taristu seisundi kohta**

Õiguse instituudil on kasutusel riist-ja tarkvara, kasutame ka silmajälgimislabori teenuseid

# 1 Eraõigus

## Uurimisrühma juht

Thomas Hoffmann, kaasprofessor tenuuris, [thomas.hoffmann@taltech.ee](mailto:thomas.hoffmann@taltech.ee)

## Uurimisrühma liikmed

Thomas Hoffmann, Doktor, kaasprofessor tenuuris

Agnes Kasper, Doktor, vanemlektor

Tatjana Evas-Peeters, Doktor, dotsent

Pawan Kumar Dutt, Magister, lektor

Alexander Antonov, , projekti assistent

Maria Claudia Solarte Vasquez, Doktor, vanemlektor

Kaido Künnapas, Doktor, vanemlektor

Artem Boyarchuk, Teaduste kandidaat, järeldoktor-teadur

Aleksi Oskar Johannes Kajander, Magister, doktorant-nooremteadur

## Võtmesõnad

### Eesti keeles

algoritmidel baseeruv otsustusprotsess ja vastutus; plokiahel ja targad lepingud; Tööstus 4.0 õiguslik raamistatus/IoT majandusele; küberjulgeolek; tarbijakaitseõigus; hübriidmetoodika (inimese-arvuti koostöö aspektid); vahendatud ülekannete disain; alternatiivse vaidluste lahendamise meetodid (arbitraaž ja vahendamine); tööõigus; õiguse valdkonnas kasutatavad tehnoloogiad

### Inglise keeles

algorithm-based decision-making and liability; blockchain and smart contracts; legal frameworks for Industry 4.0/IoT; cyber security; consumer law; mixed methodologies (human-computer interaction); mediated transaction design; alternative dispute resolution methods (arbitration and mediation); labor law; Legal Tech

## Uurimisrühma kompetentside tutvustus

### Rühma ülevaade eesti keeles

Uurimisrühma põhitegevused on suunatud järgmistele valdkondadele: • eraõigus, fookusega eraõiguslikele õiguslikele suhetele digitaalsetes keskkondades; • sotsiaalsete muutuste vajaduste kaardistamine • kontekstispetsiifilised õiguspoliitika soovitused

### Rühma ülevaade inglise keeles

Our research group is committed to producing ambitious cutting-edge work in the field of private law, having a special focus on private legal relationships in digital environments. Primarily designed to iteratively develop expertise on these matters, members of the research group aim to share and disseminate their work to complement legal and social discourses and, where identifiable and necessary, actualize societal change therein. We aim to contribute to international, national and regional debates on these matters, address traditional and novel legal problems with a varied toolbox of methods, and, where appropriate, based on developed expertise, propose nuanced

policy-recommendations and context-specific legal advice. Big data, IoT, AI and the respective legal interferences of their implementation and use in society form the core subject of our research, but we have also focused on legal implications of the Gig-economy, competition law and data governance issues in Smart Cities, digital evidence, online dispute resolution and LegalTech. Also research on HCI and HCI research methods, mixed research methodology, international business transactions international mediation forms an essential part of our competencies. The research group incorporates elements of the Value-Sensitive Design framework into discussions on societally acceptable, inclusive, human-centric and thus innovative governance mechanisms in private legal relationships

#### **Viimaste aastate olulisemad projektid:**

VEU24017 Euroopa vaidlustamata nõuete jõustamise digitaliseerimine 2024 - 2026  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/453ba8a4-3706-42d0-a399-54f1fd6a4676>

VEU22002 Small Claims Analysis Net II 2022 - 2024  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/fff03388-05d0-462a-a5d6-48014bf38293>

VEU24054 IT-vahendid õigusemõistmise kavandamiseks ja tõhustamiseks 2024 - 2026  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/66885f84-1e30-4a7e-baf6-437dff674e4b>

VHE24001 EquiTech – Diskrimineerimise, eelarvamuste ja sallimatuse riskide ärahoidmine automatiseeritud otsustel põhinevates süsteemides võrdõiguslikkuse edendamiseks 2024 - 2026  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/2a82703c-f462-4f2a-af3a-be0ab5e476dd>

3-27/AV24/88-1 Meetmete rakendamine kohtunike haridusprotsessi parandamiseks 2024 - 2024  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/e1042ebb-300a-4e49-b2bb-cfd3eb31031f>

#### **Viimaste aastate olulisemad artiklid:**

Gakh, Valerii; Bahsi, Hayretдин; Hoffmann, Thomas; Boyarchuk, Artem; Khramov, Oleksii (2024). Enhancing privacy risk modeling in practice: a case study of an e-justice system. IEEE Access, 12, 183851–183874. DOI: 10.1109/ACCESS.2024.3509332.  
<https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/93af0266-8e2c-4f9c-9b35-4f8865eee0eb>

Kajander, Aleks; Hoffmann, Thomas (2024). Smart City Data Commons and EU Competition Law – A Conflict in the Making? Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration, 32 (2), 2092. DOI: 10.46585/sp32022092.  
<https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/40cc8817-2d3d-452c-ab69-953c7b771ee5>

Dutt, Pawan Kumar (2024). Intellectual property as an element of the public support system for small and medium enterprises : thesis for the Degree of Doctor of Philosophy. (Doktoritöö, Estonian Business School). Tallinn: Estonian Business School.  
<https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/bdaae593-60ea-4fe0-a817-d2a89c9f782f>

Dutt, Pawan Kumar; Cuong, Nguyen Thai; Hoffmann, Thomas; Kerikmäe, Tanel (2024). VIETNAMESE INTELLECTUAL PROPERTY LAW - a concise overview in EU and ASEAN contexts. De Gruyter.  
<https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/7662b4a9-d08e-47cb-9b8d-68c430e89e1e>

## Uurimisrühma lõppenud aasta rahvusvahelisel tasemel väljapaistvad teadustulemused

### Eesti keeles

Meie uurimisrühm on pühendunud ambitsioonika tipptasemel töö tegemisele eraõiguse valdkonnas, keskendudes eelkõige eraõiguslikele õigussuhetele digitaalses keskkonnas. Uurimisrühma liikmete eesmärk on eelkõige iteratiivselt arendada ekspertteadmisi nendes küsimustes ning jagada ja levitada oma tööd, et täiendada õiguslikke ja sotsiaalseid diskursusi ning, kui see on tuvastatav ja seega vajalik, aktualiseerida ühiskondlikke muutusi selles valdkonnas.

### Inglise keeles

Our research group committed to producing ambitious cutting-edge work in the field of private law, having a special focus on private legal relationships in digital environments. Primarily designed to iteratively develop expertise on these matters, members of the research group aim to share and disseminate their work to complement legal and social discourses and, where identifiable and thus necessary, actualize societal change therein.

## Rühma TA seotus ühiskonnas aktuaalsete probleemidega ning neile lahenduste pakkumisega

### Eesti keeles

Meie eesmärk on aidata kaasa rahvusvahelistele, Euroopa, riiklikele ja piirkondlikele aruteludele nendes küsimustes, käsitleda traditsioonilisi ja uudseid õiguslikke probleeme mitmekesiste meetodite abil ning vajaduse korral esitada väljatöötatud eksperditeadmiste tuginedes nüansseeritud poliitikasoovitusi ja kontekstispetsiifilisi õigusnõustamisi.

### Inglise keeles

We contributed to international, European, national and regional debates on these matters, addressed traditional and novel legal problems with a varied toolbox of methods, and, where appropriate, based on developed expertise, propose nuanced policy-recommendations and context-specific legal advice.

## Info uurimisrühma rakendusliku väljundiga TA kohta

### **Senised rakendused ettevõtluses, majanduses, ühiskonnas**

- \* Ágnes Kasper:

- \* has raised cyber awareness among students for Public Administrations within VERT20073 (together with Anna-Maria Claudia Solarte-Vasquez Osula),
- \* External expert for EUCybenet project
- \* Ágnes Kasper Kasper and Aleksi Kajander contributed to the “Strateegilise TA tegevuse toetamine (RITA1)” project LSVOI19596 through an expert report on Cyber Security

- \* Maria Claudia Solarte-Vasquez:

- \* Private practice as mediator and in contract management
- \* Reviewer for the Cycon conference and 4 WOS publications on law, law and management and critical infrastructures
- \* Expanding the network for the legal lab with focus on proactive law and legal design (including mobility projects)
- \* Speaker at various academic events on legal design (plain language), and legal usability
- \* Participating in the awarded project JUST D3 to prepare a type A report for the EC on the development of a concept for a compendium/statute of EU rights with proposals and suggestions to better inform the citizens (focusing personally on issues of information architecture)
- \* Planning the first research design on biometric study of the department about legally relevant communication and information (subcontracted)
- \* Managing the project VERT22017 on sustainable HR
- \* Participated in 6 Horizon proposals, writing and managing 2 (ASTUTE HORIZON-CL4-2022-HUMAN-02 and BestMATE HORIZON-CL4-2022-HUMAN-02), one LIFE PJG (LIFE22-GIC-EE-LIFE DIGUP LIFE-2022-SAP-CLIMA), and one Erasmus LS (InnoReady ERASMUS-EDU-2022-PI-ALL-INNO).

- \* Thomas Hoffmann:

- \* Of-counsel at bnt attorneys in CEE – since summer 2023 law firm Supremia
- \* applying for/working on the research projects mentioned under 4.
- \* Within CREA2 especially: Providing assistance to Karine Veersalu, Thomas Henriksen and Tiina Hoffmann for the collection and processing of Estonian judgements on the separation of assets in succession and family matters for the preparation/prompting of a chatbot-functionality on the respective EU platform

- \* Pawan Dutt:

- \* European Union Intellectual Property Office (EUIPO) sponsored institutional collaboration. Participated in the Network of IP Academies

(NIPA) Annual Meeting in December 2022 in Alicante. Developing common synergies for Intellectual Property education and training between members of the PES Universities, National IP Offices and Talent Bank Associated Partners across Europe.

- \* Participated in CASPA SUMMER SCHOOL – CYBERDIPLOMACY under the CASPA PROJECT for Cyber Aware Students for Public Administrations in September 2022. Interacted with participants/project partners and delivered a lecture on Rights, obligations and Liability of Actors on the Internet. (Budapest, University of Public Service LUDOVIKÁ).

- \* Contributed to second EU national report on the Legal Status of Information Society Service Providers in the Pre- and Post-CDSM Directive Era (Directive (EU) 2019/790), with emphasis on Post-CDSM Directive Legal Landscape. Nemzeti jelentéstevő kutatói feladat ellátása a H2020 ReCreating Europe kutatási programban (Working Package 6) (Szeged, Hungary, University of Szeged, Faculty of Law and Political Sciences, Institute of Comparative Law and Legal Theory).

- \* Delivered an online lecture on 4th April 2022 on "Introduction to Intellectual Property Law" to Ukrainian students under the Academic Bridge program between Estonian and Ukrainian Universities. (Kherson State University, Kherson).

- \* Contributed to first EU national report on the Legal Status of Information Society Service Providers in the Pre- and Post-CDSM Directive Era (Directive (EU) 2019/790). Nemzeti jelentéstevő kutatói feladat ellátása a H2020 ReCreating Europe kutatási programban (Working Package 6) (Szeged, Hungary, University of Szeged, Faculty of Law and Political Sciences, Institute of Comparative Law and Legal Theory)

\* Aleksí Kajander:

- \* Co-coached a combined team of students from TalTech and University of Public Service for the Cyber 9/12 competition as a part of the CASPA (VERT20073) project

- \* Co-supervised and prepared TalTech Law School bachelor students for the Helsinki Information Law Moot 2022 (together with Alexander)

- \* Participated in the CASPA Summer school in September 2022, delivered a lecture on "Cyber Crisis Management"

- \* Contributed to the "Strateegilise TA tegevuse toetamine (RITA1)" project LSVOI19596 with Agnes Kasper through an expert report on Cyber Security

\* Alexander Antonov:

- \* Delivered an online presentation on 'Legal Aspects of Digital Sovereignty: An EU Perspective' as part of Olomouc Juridical Days 2022, Palacký University Olomouc

- \* Delivered an online lecture on 'Legal Aspects of Digital Sovereignty: An

EU Perspective' as part of the International Academic Support Project  
Freedom of Education, Department of National, International Law and Law  
Enforcement, Kherson State University

- \* Submitted abstract on 'Conceptualizing Ethical Challenges in Development and Usage of Artificial Intelligence Systems: Towards Ethics by Design' for the International Scientific and Practical Conference 'STRATEGIC PRIORITIES OF THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY, MANAGEMENT, SERVICE INDUSTRY AND LAW IN THE CONDITIONS OF INTEGRATION PROCESSES' – organizer, Kherson State University

- \* Selected, co-supervised and prepared TalTech Law School bachelor students for the Helsinki Information Law Moot 2022 (together with Alekski Kajander)

- \* Participated in Student Conference 'Law, AI and Other Technologies' (LAITECH) 2022 with a presentation on 'The EU's Approach to AI Governance: Towards Trust, Excellence or Both?

- \* Reviewer for LAITECH 2023

- \* Reviewer for TalTech Journal of European Studies (TJES)

- \* Contact person for Moot Courts at TalTech Law School

- \* Artem Boyarchuk:

- \* contributor to the EU-JUSTICE projects SCAN2 and CREA2

- \* contributor and local coordinator of Erasmus+ projects SMART-PL, MOVEX

- \* in charge of setting up micro-degree course on Web3 Legal

- \* Ebru Metin:

- \* Coordinated a COST application for International Network for Proactive Law

- \* Planned and coordinated the first Proactive law Panel at the Law Department, which facilitated the initiation of negotiations for an institutional agreement

- \* Participated actively in the documentation and editing of one Horizon proposal (BestMATE) and one Life DG project on digital waste reduction standards (LIFE22-GIC-EE-LIFE DIGUP LIFE-2022-SAP-CLIMA).

- \* Supervising one MA student on Society-Centered AI

- \* Wrote a proposal for a conference paper on People's centredness and the law.

**Uurimisrühma TA rakenduskompetentsid ettevõtluskoostöök**

Me kavatseme saavutada tipptasemel tööd eraõiguse valdkonnas, keskendudes eelkõige eraõiguslikele õigussuhetele digitaalsetes keskkondades, kasutades selleks interdistsiplinaarsust, teaduslikku põhjalikkust ja julgust minna kaugemale meie distsipliini peavoolust. Suurandmed, asjade internet, tehisintellekt ja nende rakendamise ja kasutamise vastavad õiguslikud sekkumised ühiskonnas moodustavad meie teadustöö põhiteema, kuid oleme keskendunud ka gigamajanduse õiguslikele mõjudele, konkurentsiõiguse ja andmehalduse küsimustele targades linnades, digitaalsetele tõenditele, veebipõhisele vaidluste lahendamisele ja LegalTechile. Samuti moodustavad meie pädevuse olulise osa HCI ja HCI uurimismeetodite, segauuringute metoodika, rahvusvaheliste äritehingute rahvusvahelise vahendamise uuringud. Uurimisrühm ammutab inspiratsiooni interdistsiplinaarsetest stipendiumidest, sealhulgas teaduse ja tehnoloogia teadusest (STS) ning lisab väärtustundliku disaini raamistiku elemente aruteludesse ühiskondlikult vastuvõetavate, kaasavate, inimkeskse ja seega innovatiivsete valitsemismehhanismide kohta eraõiguslikes suhetes. Uurimisrühma kohtumiste peamine mõte on iteratiivselt mõelda selle üle, kuidas kujundada eraõiguslikke õigussuhteid nii, et oleksid sotsiaal-ökoloogilises andmepõhises keskkonnas ühiskondlikult elujõulised, kui mitte jätkusuutlikud.

#### **Ettevõtluskoostöö eesmärk**

\* Mis tahes toote, teenuse, interaktsiooni, protsessi või süsteemi arendamine ja testimine, mis on juriidiliselt oluline, eriti lepingute ja vaidluste lahendamise strateegiate, strateegilise lepinguhalduse (Maria Claudia Solarte-Vasquez)

\* Koostöö tihendamine Euroopa Liidu Intellektuaalomandiametiga (EUIPO) (Pawan Dutt)

#### **Täiendav info:**

**Uurimisrühma seotus TalTech TA prioriteetse suunaga (kuni kaks olulisemat suunda):**

- 4. Innovaatilised ettevõtted ja tulevikku vaatav riigivalitsemine
-

**Uurimisrühma tegevusega seotud teadusvaldkond – kuni 2 alamvaldkonda Frascati Manuaali klassifikaatori alusel ja kuni 3 teaduseriala CERCS klasifikaatori alusel.**

Frascati Manuaali teadusvaldkonnad:

5.5 Õigusteadus

CERCSi teaduserialad:

S123 Informaatikaõigus

S124 Patendid, autoriõigus, kaubamärgid

S130 Tsiviilõigus: era-, perekonna-, abielu-, pärimis-, pärandus-, omandi-, pandi-, võlaõigus

**Hinnang rühma kasutuses olevale TA taristule (sh kollektsioonid ja andmekogud), piisavus ja seisund**

Hinnang seisundile:

Seisundi selgitus:

not applicable

**Uurimisrühma liikmete osalus oluliste TA&I-ga seotud välisorganisatsioonide töös lõppenud aastal**

\* Ágnes Kasper:

\* Member of European Artificial Alliance

\* Member of research advisory group at Global Commission on the Stability of Cyberspace

\* Maria Claudia Solarte-Vasquez:

\* CES University, Faculty of law, Docent (Derecho informatico - IT law)

\* Member of the Proactive Law network and the Plain Language Association of Latam

\* Member of the Centre of Military Doctrine Development of the Colombian Armed Forces research group since 2019

\* Thomas Hoffmann:

\* MLU Halle-Wittenberg, Faculty of Law, Visiting Professor;

\* Member of Wissenschaftliche Gesellschaft für Recht und Blockchain-Technologie e.V., Institut für Recht, Wirtschaft und Handel im Ostseeraum e.V., and Verein Ostrecht Kiel e.V.

\* MIPDaL consortium establishing a joint MA in IP and Data Law with TU Dresden (coordinator), QMU London, University of Exeter, CEIPI (University of Strasbourg), Universidad Carlos III de Madrid

\* Pawan Kumar Dutt: Coordinator on behalf of TalTech for the European Patent Office and European Union Intellectual Property Office (sponsored Pan-European Seal Professional Traineeship Programme)

\* Ebru Metin: World Council Member of World Commerce and Contracting

[<https://www.worldcc.com/>], Ambassador of European Legal Technology Association [<https://elta.org/member/ebru-metin/>], as well as the Plain Language Association International/the Centre for Plain Language

**Kolm kõige olulisemat välis- ja kolm kõige olulisemat Eesti koostööpartnerit**  
**Välispartnerid:**

- TU Dresden, Institute for International Law, Intellectual Property and Technology Law
- MLU Halle-Wittenberg, Faculty of Law
- CAU Kiel, Faculty of Law; bnt attorneys in CEE; Milieu Law&Policy Consulting, Brussels

**Eesti partnerid:**

- NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence
- Riigi infosüsteemi Amet
- Justiitsministeerium; Njord Advokaadibüroo; Wise; Tartu ülikool

**Rühma liikmete TA populariseerimisega seotud tegevused**

Hoffmann, Thomas:

\* Mida Euroopa saab õppida Venemaa sõjast Ukrainas: Geopoliitika, julgeolek ja muu

Johan Skytte Institute of Political Studies (Ed.). Learning from Ukraine: Lessons for Europe, Tartu, 9 September 2024

\* Läbipaistvus ja standardiseerimine Eesti akadeemilises infrastruktuuris  
II International Scientific and Practical Conference “Sustainability of Education and Science in the Context of Transformation”, Kyiv, 21 May 2024 (online)

\* Digitaalne Eestimaa

Saksamaa, Oberspreewald-Lausitzi ringkond: videokonverents dets. IV - digitaalne Eesti, Senftenberg, 7. mai 2024 (online)

\* E-riik privaatsuse eestkostjana targa automaksu näitel

Andmekaitse seminar „E-riik – privaatsuse eestkostja või ohutegur?“, Tartu Ülikool, Tallinn, 14 February 2024.

**Rühma liikmete rahvusvahelisel ja riiklikul tasemel olulised tunnustused lõppenud aastal**  
**Riiklikud:**

Pawan Dutt, School of Business and Governance's lecturer of the year 2024

## **Rahvusvahelised:**

### **Rühma liikmete osalemine TA tegevusega seondult ettevõtete nõustamistes**

- \* Ágnes Kasper:

- \* Member of European Artificial Alliance

- \* Member of research advisory group at Global Commission on the Stability of Cyberspace

- \* Maria Claudia Solarte-Vasquez:

- \* CES University, Faculty of law, Docent (Derecho informatico - IT law)

- \* Member of the Proactive Law network and the Plain Language Association of Latam

- \* Member of the Centre of Military Doctrine Development of the Colombian Armed Forces research group since 2019

- \* Thomas Hoffmann:

- \* MLU Halle-Wittenberg, Faculty of Law, Visiting Professor;

- \* Member of Wissenschaftliche Gesellschaft für Recht und Blockchain-Technologie e.V., Institut für Recht, Wirtschaft und Handel im Ostseeraum e.V., and Verein Ostrecht Kiel e.V.

- \* MIPDaL consortium establishing a joint MA in IP and Data Law with TU Dresden (coordinator), QMU London, University of Exeter, CEIPI (University of Strasbourg), Universidad Carlos III de Madrid

- \* Pawan Kumar Dutt: Coordinator on behalf of TalTech for the European Patent Office and European Union Intellectual Property Office (sponsored Pan-European Seal Professional Traineeship Programme)

- \* Ebru Metin: World Council Member of World Commerce and Contracting [<https://www.worldcc.com/>], Ambassador of European Legal Technology Association [<https://elta.org/member/ebru-metin/>]

## **Uurimisrühma veebilehe aadress**

**Eesti keeles**

**Inglise keeles**



## 2 Euroopa Liidu digitaalse turu ja tehnoloogiate õiguspoliitiline ja normatiivne raamistik ja selle kohaldumine partnerriikides

### Uurimisrühma juht

Tanel Kerikmäe, täisprofessor teneuris, [tanel.kerikmae@taltech.ee](mailto:tanel.kerikmae@taltech.ee)

### Uurimisrühma liikmed

Tanel Kerikmäe, Doktor, täisprofessor teneuris  
Ondrej Hamulak, Doktor, kaasatud professor  
Katrín Merike Nyman-Metcalf, Doktor, kaasatud professor  
Abel Polese, Doktor, vanemteadur  
David Ramiro Troitino, Doktor, vanemteadur  
Maria Claudia Solarte Vasquez, Doktor, vanemlektor  
Pawan Kumar Dutt, Magister, lektor  
Archil Chochia, Doktor, vanemteadur  
Javad Keypour, Magister, doktorant-nooremteadur  
Evelin Pärn-Lee, Teadusmagister, doktorant-nooremteadur  
Kärt Salumaa-Lepik, , doktorant  
Melita Sogomonjan, , doktorant  
Olga Shumilo, , doktorant  
Alexander Antonov, , projekti assistent

### Võttesõnad

#### Eesti keeles

tehnoloogiaõigus; Euroopa õiguspoliitika; digitaalne turg; tehisintelligents ja õigus; digiteenuste; õiguslik regulatsioon; Metaversum ja õigus

#### Inglise keeles

law and technology; EU legal policy; Digital Single market; artificial intelligence and law; regulating digital services; metaverse and law

### Uurimisrühma kompetentside tutvustus

#### Rühma ülevaade eesti keeles

Uurimisgrupi teadustemaatika on seotud tehnoloogiaõigusega ja vastavate õiguslike oskuste teadmussiidriga: • Õigus ja e-tehnoloogiad: - e-residentsus, krüptoraha, targad lepingud, 3D printimine, tarkvaraagendid, digitõendid, tehisintellekt, moodsad tehnoloogiad ja õiguspoliitika. - Privaatsusõigus, küberjulgeolekuõigus, eetika ja õiguse seosed. - Andmekaitse määrus, inimõigused Euroopa digiajastul, digitaalse kaubandusega seonduvad õigused ja kohustused. • IKT õigus: väljendusvabadus, e-valitsus, meedia ja kommunikatsiooni õiguslik analüüs.

#### Rühma ülevaade inglise keeles

The research topics are related to law and technology and transfer of knowledge of legal skills. • Law and eTechnologies: e-residency, cryptocurrencies, smart contracts, 3D printing, software agents, digital evidence, artificial

intelligence legal policies and modern technologies. Privacy law. Cyber security. Ethics of law and technology. General Data Protection Regulation (GDPR), human rights in European digital era. Rights and duties of digital e-trading. • ICT law: freedom of expression, e-governance, regular legal analysis of media and communications legislations.

#### **Viimaste aastate olulisemad projektid:**

VHE24001 EquiTech – Diskrimineerimise, eelarvamuste ja sallimatuse riskide ärahoidmine automatiseeritud otsustel põhinevates süsteemides võrdõiguslikkuse edendamiseks 2024 - 2026  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/2a82703c-f462-4f2a-af3a-be0ab5e476dd>

VERT23049 Euroopa digitaliseerimise ja e-valitsuse võrgustik 2023 - 2026  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/8ddb0280-ae3d-429b-b863-b33242b88383>

VHE22069 Kaukaasia ja Kesk-Aasia sotsiaalse innovatsiooni teadusuuringud: arenguabi, innovatsioon ja ühiskondlik ümberkujundamine 2023 - 2027  
<https://www.etis.ee/Portal/Projects/Display/abd1142a-38fd-4ab1-895c-37cb1f7cb0c3>

#### **Viimaste aastate olulisemad artiklid:**

Martínez-Ramil, Pablo; Kerikmäe, Tanel (2024). Who is accountable for the algorithm? Assessing the effectiveness of the EU's approach towards AI liability. In: Šišková, Naděžda (Ed.). Legal Issues of Digitalisation, Robotization and Cyber Security in the Light of EU Law. (232–248). Kluwer Law International B.V.. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/b9781e7e-6414-46ad-ba6c-5f3549e5992f>

Joamets, Kristi; Solarte Vasquez, MC (2024). Institutional components affecting the internationalization of higher education: a case study on Estonia. Baltic Journal of Law and Politics, 17, 2, 100–115. DOI: 10.2478/bjlp-2024-00017.  
<https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/8fc952e4-a6a6-4cb7-9cba-958040b0dc02>

Keypour, Javad (2024). Legal Challenges in Developing a Digitalised Electricity Market in the EU: The Case of Estonia. Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration, 32, 2, #2091. DOI: 10.46585/sp32022091.  
<https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/0fc6e556-6a90-4d5b-839b-4375c538e3e2>

## **Uurimisrühma lõppenud aasta rahvusvahelisel tasemel väljapaistvad teadustulemused**

### **Eesti keeles**

Eli digitaalse turu ja tehnoloogiate õiguspoliitika ja normatiivne raamistik ning selle rakendamine partnerriikides. Uurimisrühm on viimase aasta jooksul keskendunud innovatiivsetele teadusuuringutele, mis käsitlevad õiguse ja tehnoloogia valdkonna puutepunkte. Meie jõupingutused on andnud märkimisväärsed tulemusi, aidates kaasa õigusstipendiumite ja tehnoloogilise innovatsiooni edendamisele rahvusvahelisel maastikul. Meie uurimistegevuse tulemuseks olid mitmed projekti- ja publikatsiooniväljundid ning koostöö avaliku ja erasektori esindajatega, mis kogusid laialdast tunnustust kõikjal Eestis ja ka väljaspool partnerriike.

### **Inglise keeles**

Legal Policy and Normative Framework of EU Digital Market And Technologies and Its Application in Partner Countries Research Group has maintained its commitment to pioneering research at the intersection of law and technology throughout the past year. Our efforts have yielded significant results, contributing to the advancement of legal scholarship and technological innovation on the international stage. Our research activities resulted into many project and publication outputs and collaborations with public and private sectors actors garnering widespread acclaim across Estonia and out partner countries.

## **Rühma TA seotus ühiskonnas aktuaalsete probleemidega ning neile lahenduste pakkumisega**

### **Eesti keeles**

Põhjaliku uurimistöö ja tulemuste levitamisega aitame tõsta avalikkuse teadlikkust tehnoloogiliste edusammudega kaasnevatest pakilistest õiguslikest ja eetilistest probleemidest. Suheldes poliitikakujundajate, tööstuse sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga, toetame teadlikku otsuste tegemist ja regulatiivsete raamistike väljatöötamist, mis tasakaalustavad innovatsiooni ja ühiskondlikke väärtusi. Lisaks inspireerivad meie ühised ettevõtmised interdistsiplinaarset dialoogi ja soodustavad mitmekesise ja kaasava teadusringkonna loomist, mis on pühendunud digiajastu keeruliste väljakutsetega tegelemisele. Seda tehes ei vii rühm edasi mitte ainult akadeemilist valdkonda, vaid soodustab ka positiivseid ühiskondlikke muutusi, edendades vastutust, võrdsust ja vastutustundlikku innovatsiooni õiguse ja tehnoloogia valdkonnas. Sellised näited hõlmavad koolitusi nii kohtunikele kui ka avalikkusele erinevatel teemadel, sealhulgas andmekaitse, WEB3 ja plokiahelatehnoloogia

### **Inglise keeles**

Through our rigorous research and dissemination of findings, we contribute to fostering public understanding and awareness of pressing legal and ethical issues arising from technological advancements. By engaging with policymakers, industry stakeholders, and civil society, we advocate for informed

decision-making and the development of regulatory frameworks that balance innovation with societal values. Moreover, our collaborative endeavours inspire interdisciplinary dialogue and encourage the cultivation of a diverse and inclusive research community dedicated to addressing the complex challenges of the digital age. In doing so, the group not only advances academic scholarship but also fosters positive societal change by promoting accountability, equity, and responsible innovation in the realm of law and technology. Such examples include trainings for judges and public on different topics including data protection, WEB3 and blockchain technology.

### Info uurimisrühma rakendusliku väljundiga TA kohta

#### **Senised rakendused ettevõtluses, majanduses, ühiskonnas**

Meie uurimisrühmal on palju tegevusvaldkondi, sealhulgas tehisintellekt, automatiseeritud otsuste tegemine, e-valitsemine, andmekaitse, nutikad hooned, roheenergia, digitaalsed ökosüsteemid, tööruumide digitaliseerimine, nutilepingud ja digitaalsed turud. Jätkame edukalt digitaliseerimise ja e-valitsemise, digitaalse Euroopa ja tulevase integratsiooni ning muutuva õiguskeskkonna ja digitehnoloogiate projektidega. Lisaks lõpetasime tellitud uuringu suurettevõtte jaoks, mis käsitles tehisintellektil põhinevaid avalikke teenuseid metaversumis ja biomeetriliste andmete kaitset. Samuti võitsime Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi reaalajamajanduse riigihanke, mille raames aitame reaalajamajanduse visiooni uuendada ja strateegilist teekaarti koostada.

#### **Uurimisrühma TA rakenduskompetentsid ettevõtluskoostöös**

Meie uurimisrühmal, mis on spetsialiseerunud õigusele ja tehnoloogiale, ELi õiguspoliitikale ja digitaalsele ühtsele turule, on laiaulatuslik tehniline pädevus erinevates võtmevaldkondades. Meie teadmised hõlmavad õiguse ja tehnoloogia erinevaid tahke, sealhulgas, kuid mitte ainult, e-residentsust, krüptorahasid, nutilepinguid, 3D-printimist, tarkvaraagente, digitaalseid tööendeid, reaalajamajandust ja tehisintellekti õiguspoliitikat. Meie oskused laienevad ka privaatsusseaduse, küberturvalisuse ja tehnoloogiliste edusammude eetiliste mõjude kriitilistele aspektidele. Nõuetele vastavusele ja reguleerimisele keskendunud rühmal on põhjalikud teadmised isikuandmete kaitse üldmäärusest (GDPR) ja oskus digitaalajastul inimõiguste keerulisel maastikul orienteeruda. Lisaks hõlmavad meie pädevused IKT-õigust, sealhulgas selliseid valdkondi nagu sõnavabadus, e-valitsemine ning meedia- ja kommunikatsioonialaste õigusaktide analüüs. Meie teadmised ELi ja rahvusvahelise eraõiguse vallas on

tähelepanuväärsed, pöörates erilist tähelepanu digitaalsele ühtsele turule.

#### **Ettevõtluskoostöö eesmärk**

Tänu multidistsiplinaarsele lähenemisele panustame ja teeme tõhusalt koostööd eri valdkondadega, sealhulgas IT, inseneriteadused ja humanitaarteadused.

Juriidiliste teadmistega anname oma panuse uuringutesse, võimekuse suurendamisse (capacity building), projektidesse, pakkumistesse, koolitustesse ja konsultatsioonidesse.

#### **Täiendav info:**

**Uurimisrühma seotus TalTech TA prioriteetse suunaga (kuni kaks olulisemat suunda):**

- 4. Innovaatilised ettevõtted ja tulevikku vaatav riigivalitsemine
- 

**Uurimisrühma tegevusega seotud teadusvaldkond – kuni 2 alamvaldkonda Frascati Manuali klassifikaatori alusel ja kuni 3 teaduseriala CERCS klasifikaatori alusel.**

Frascati Manuali teadusvaldkonnad:

5.5 Õigusteadus

CERCSi teaduserialad:

S155 Euroopa õigus

S114 Võrdlev õigusteadus

S123 Informaatikaõigus

**Hinnang rühma kasutuses olevale TA taristule (sh kollektsioonid ja andmekogud), piisavus ja seisund**

Hinnang seisundile:

Seisundi selgitus:

Meie uurimisrühm pakub õigusosalast ekspertiisi projektide, koolituste, publikatsioonide ja konverentside näol.

**Uurimisrühma liikmete osalus oluliste TA&I-ga seotud välisorganisatsioonide töös lõppenud aastal**  
Õiguse ja DigiTech doktoriprogrammi garant moodulitele "LegalTech" ja "Law and Digital Technology Research", Palacký Ülikool Olomouc (Tanel Kerikmäe)

**Kolm kõige olulisemat välis- ja kolm kõige olulisemat Eesti koostööpartnerit**  
**Välispartnerid:**

- PalackýÜlikool
- Singapuri rahvusülikooli robotika, tehisintellekti ja õiguse uurimiskeskus
- Dublini Ülikool – õigusteaduskond ja valitsus

**Eesti partnerid:**

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
- Justiitsministeerium
- NJORD Advokaadibüroo (TalTech Legal Lab)

**Rühma liikmete TA populariseerimisega seotud tegevused**

Avaldatud artiklid Digigeeenuses

Intervjuud ERRis ja Vikerraadios

**Rühma liikmete rahvusvahelisel ja riiklikul tasemel olulised tunnustused lõppenud aastal**  
**Riiklikud:**

**Rahvusvahelised:**

**Rühma liikmete osalemine TA tegevusega seondult ettevõtete nõustamistes**  
Koostöö VVA, Deloitte'i, PwC, Euroopa institutsioonide, Milieu, Sparksiga, The  
Chancellery of the Riigikogu (Foresight Centre).

[Uurimisrühma veebilehe aadress](#)

**Eesti keeles**

**Inglise keeles**

### 3 Rahvusvahelised suhted, julgeolek, õigus ja tehnoloogia

#### Uurimisrühma juht

Holger Mölder, dotsent, [holger.molder@taltech.ee](mailto:holger.molder@taltech.ee)

#### Uurimisrühma liikmed

Holger Mölder, Doktor, dotsent

Peeter Mürsepp, Doktor, dotsent

Antonius Johannes Hubertus Notermans, Doktor, vanemlektor

Evhen Tsybulenko, Teaduste kandidaat, vanemlektor

David Ramiro Troitino, Doktor, vanemteadur

Agnes Kasper, Doktor, vanemlektor

Archil Chochia, Doktor, vanemteadur

Katrin Merike Nyman-Metcalf, Doktor, kaasatud professor

Maria Claudia Solarte Vasquez, Doktor, vanemlektor

Javad Keypour, Magister, doktorant-nooremteadur

#### Võttesõnad

##### Eesti keeles

küber- ja infoturve; rahvusvahelised suhted ja tehnoloogilised väljakutsed; majanduslik julgeolek; poliitmajandus; rahvusvaheline õigus; Euroopa Liit; teaduse ajalugu

##### Inglise keeles

cyber and information security; international relations and technological challenges; economic security; political economy; international law; European Union; history of science

#### Uurimisrühma kompetentside tutvustus

##### Rühma ülevaade eesti keeles

Olulisemad suunad, millistes viiakse läbi teadusuuringuid on: • Rahvusvahelised suhted: rahvusvahelised konfliktid (Post-Soviet space, Middle East), Euroopa Liidu poliitilised ja ühiskondlikud reformid. • Rahvusvaheline julgeolek: infosõda ja strateegiline kommunikatsioon; küberohud ja nendega võitlemine; energiajulgeolek. • Tehnoloogia: informatsiooni julgeolek ja digitaalsed mõjutusoperatsioonid internet ja rahvusvahelised suhted; tehisintellekti poliitiline ja õiguslik saatus. • Teaduse ajalugu, teadusfilosoofia.

##### Rühma ülevaade inglise keeles

The research topics are related to international relations, international security and technology. • International relations: International conflicts (post-Soviet space, Middle East). Political and societal reforms of the European Union; the future of NATO; international relations in post-truth environment; East-Asia and Pacific region. • International security: Information warfare and strategic communication; cyber threats and counter-activities; culture of fear; strategic narratives; hybrid threats; energy security. • Technology: Information security and digital influence operations; internet and international relations; political and legal aspects of artificial intellect. Senior lecturer Peeter

Müürsepp is active in an independent field of research: history of science, philosophy of science.

#### **Viimaste aastate olulisemad projektid:**

#### **Viimaste aastate olulisemad artiklid:**

Mölder, Holger; Chochia, Archil; Nyman-Metcalf, Katrin (2023). Elite Agenda, Media Framing and Public Perception of European Integration in Estonia. *TalTech Journal of European Studies*, 13 (2), 63–110. DOI: 10.2478/bjes-2023-0016. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/9b6251cc-389f-4ee3-b727-5f0f8d774e45>

Mölder, Holger; Voinea, Camelia Florela; Sazonov, Vladimir (2023). Cultural Change in Political Communities. The Impact of Populism and Extremism on the International Security Environment. Cham: Springer Nature. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/e8a96235-5820-469e-84c2-2b8c0c0f9491>

Munkøe, M.; Mölder, H. (2022). Cybersecurity in the era of hypercompetitiveness: can the EU meet the new challenges? *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 131, 69–94. DOI: 10.24241/rcai.2022.131.2.69/en. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/c4792812-b9eb-42d2-b187-a0713af23784>

Mölder, H. (2023). The Prospects of Strategic Imagination in Explaining International Security Challenges. *Quality & Quantity*, 57 (1 Suppl), 55–76. DOI: 10.1007/s11135-022-01386-w. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/f4968619-fcca-4aa6-aca5-52a92b0cbd79>

Sazonov, Vladimir; Mölder, Holger (2023). Border policies of empires during hegemonic peace from Pax Accadica to Pax Russica: the impact of 'compatriot' policies on the survival of empires. In: Iulia Dumitrache, Dan-Alexandru Suharoschi (Ed.). *Minorities at the Edge of the Empires Proceedings of the Conference held in Deva (1st-8th September 2019)*. (17–41). Kaiserslautern und Mehlingen: Parthenon Verlag. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/e8528ea0-83bd-4ef0-8580-8e2bbb7e4976>

## **Uurimisrühma lõppenud aasta rahvusvahelisel tasemel väljapaistvad teadustulemused**

### **Eesti keeles**

2023-24 Eesti-Prantsuse teadus- ja tehnoloogiaalase koostööprogrammi “G. F. PARROT” grant "The effects of the war in Ukraine on the political decision-making and strategic narratives in Estonia, France, and the European Union".

VFP20040 "Mediatized Discourses on Europeanization and Their Representations in Public Perceptions" (1.01.2021–31.12.2024);

### **Inglise keeles**

2023-24 PARROT French-Estonian science and technology cooperation programme

grant "The effects of the war in Ukraine on the political decision-making and strategic narratives in Estonia, France, and the European Union".

VFP20040 "Mediatized Discourses on Europeanization and Their Representations in Public Perceptions" (1.01.2021–31.12.2024);

## Rühma TA seotus ühiskonnas aktuaalsete probleemidega ning neile lahenduste pakkumisega

### Eesti keeles

1. Uurimisgrupi juhi teadustegevus on leidnud tunnustust eelkõige uute julgeolekuohutude uurimisel (kognitiivsed julgeolekuohud, hübriidohud, mõjutus- ja infooperatsioonid, küberjulgeolek) ning ta teeb koostööd paljude rahvusvaheliste teadlaste ja teadusvõrgustikega. TalTech on kutsutud Tampere ülikooli algatusel arendatavasse julgeoleku- ja sõjandusteaduste võrgustikku "The Nordic Civil-Military Researchers Consortium".

### Inglise keeles

The research activities of the head of the research group has been recognized especially in the study of new security threats (cognitive security threats, hybrid threats, influence and information operations, cyber security) and he cooperates with many international researchers and research networks. TalTech has been invited to "The Nordic Civil-Military Researchers Consortium", a network of security and military sciences being developed at the initiative of the University of Tampere.

## Info uurimisrühma rakendusliku väljundiga TA kohta

### Senised rakendused ettevõtluses, majanduses, ühiskonnas

#### Uurimisrühma TA rakenduskompetentsid ettevõtluskoostöös

Rahvusvaheline julgeolek ja tehnoloogia, küberjulgeolek, majandusjulgeolek, julgeolekuteooria ja metodoloogia, strateegilised uuringud.

### Ettevõtluskoostöö eesmärk

### Täiendav info:

**Uurimisrühma seotus TalTech TA prioriteetse suunaga (kuni kaks olulisemat suunda):**

- 1. Targad ja energiatõhusad keskkonnad
- 2. Usaldusväärsed IT lahendused

**Uurimisrühma tegevusega seotud teadusvaldkond – kuni 2 alamvaldkonda Frascati Manuaali klassifikaatori alusel ja kuni 3 teaduseriala CERCS klasifikaatori alusel.**

Frascati Manuaali teadusvaldkonnad:

- 5.6 Politoloogia
- 5.9 Teised sotsiaalteadused

CERCSi teaduserialad:

- S170 Poliitikateadused, administreerimine
- S150 Rahvusvaheline era- ja avalik õigus

**Hinnang rühma kasutuses olevale TA taristule (sh kollektsioonid ja andmekogud), piisavus ja seisund**

Hinnang seisundile:

Seisundi selgitus:

**Uurimisrühma liikmete osalus oluliste TA&I-ga seotud välisorganisatsioonide töös lõppenud aastal**

1. NATO STO: HFM-382 / Human Security and Military Operations, member
2. CARP Lab (Laboratory for Character Assassination and Reputation Politics), Senior Research Associate
3. ECPR Political Anticipation Research Network, board member
4. EU CyberNet Expert Pool
5. Council of European Studies
- 6.

**Kolm kõige olulisemat välis- ja kolm kõige olulisemat Eesti koostööpartnerit  
Välispartnerid:**

- Tampere ülikool, (Soome)

- Hamburgi Bundeswehri ülikool, Saksamaa, Bambergi ülikool
- Stanfordi ülikool, SA; Princetoni ülikool; George Mason University; Brno Tehnikaülikool; Lille ülikool; Bukaresti ülikool; Gorzow Wielkopolski ülikool; Wroclawi ülikool; Ca Foscari ülikool; Portugali militaarülikool; Tampere ülikool; Cambridge ülikool.

#### **Eesti partnerid:**

- Kaitseväe Akadeemia, Tartu ülikool
- Riigikantselei
- Välisministeerium; Kaitseministeerium

#### **Rühma liikmete TA populariseerimisega seotud tegevused**

**Rühma liikmete rahvusvahelisel ja riiklikul tasemel olulised tunnustused lõppenud aastal**  
**Riiklikud:**

**Rahvusvahelised:**

#### **Rühma liikmete osalemine TA tegevusega seonduvalt ettevõtete nõustamistes**

1. Riigikantselei. Horisondiseire 2024. Globaalsed trendid.
2. EUISS. How to continue securing Moldova? seminar. Brussels. 19.06.2023.  
Invited expert.

#### **Uurimisrühma veebilehe aadress**

**Eesti keeles**

**Inglise keeles**